

УДК 615.012.- 01.

Гірник Г.Є.

До проблеми формування особистості майбутнього лікаря у вищому медичному навчальному закладі

Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ, Україна

E-mail: galingir@ukr.net

Резюме. Стаття присвячена проблематиці формування особистості майбутнього лікаря у вищому медичному навчальному закладі, що є необхідною умовою успішного становлення та гармонійного розвитку висококваліфікованого спеціаліста, відповідального члена суспільства і достойного громадянина. Сучасна психолого-педагогічна наука розглядає всебічний розвиток студента як особливо важливу складову цілісного педагогічного процесу підготовки фахівця у вищому навчальному закладі. Акцентовано на тому, що у педагогічній діяльності студент є одночасно суб'єктом і навчання, і виховання, а виховний вплив ефективний лише за умови, що студент сам буде активним учасником навчально-виховного процесу, тобто використовуватиме засвоєні знання як засіб до самовдосконалення. Підкреслено, що трансформація навчального процесу в технологію навчання у вищій школі дає змогу роботодавцям отримати фахівців, які адаптуються у стислі терміни і втілюють сучасні вимоги до якості освіти: знання (які визначаються освітньо-кваліфікаційними характеристиками та освітньо-професійними програмами підготовки фахівців), професійну компетентність (наявність знань із конкретних проблем), уміння (готовність належно виконувати типові завдання), освітню компетентність (уміння здобувати знання самостійно поза навчальним закладом), автономність (здібності до самостійного незалежного вирішення питань відповідного рівня компетентності та відповідальності), соціальну адаптованість (узгодження індивідуальної поведінки із соціальними нормами трудового колективу), професійну адаптованість (збереження працездатності фахівця при впровадженні нових технологій і обладнання). Оптимізація навчального та виховного процесу полягає в розробці професійних прийомів для підготовки студентів до самовдосконалення своїх знань та навиків для подальшої професійної діяльності.

Ключові слова: *формування особистості, самонідготовка та самоосвіта, навчальний процес, професійна компетентність, соціальна адаптованість.*

Підготовка фахівця з вищою освітою передбачає професійну освіту, підвищення рівня загальних знань і оволодіння класичними дисциплінами, а також виховання. Під вихованням студентської молоді слід розуміти формування протягом навчання у вищому навчальному закладі морально-психологічної готовності самовіддано працювати за обраним фахом. Освіта студентів передбачає володіння загальними і професійними знаннями, виробничими уміннями і навичками згідно з профілем. Навчання студентів охоплює весь процес фахової підготовки спеціаліста з вищою освітою, знання якого завжди можуть бути застосовані в практиці.

З перших днів навчання з юнаків і дівчат формують фахівців-медиків і громадян України. Ефективність такої підготовки передусім залежить від того, наскільки успішно молода людина адаптується до системи навчально-виховної діяльності вищого навчального закладу. Дуже важливо ентузіазм студентів, пов'язаний з очікуванням чогось нового, спрямувати на оволодіння професійними знаннями, уміннями та навичками.

Важливою ознакою суспільства XXI ст. є його динамізм. Навчити навчатися і використовувати на практиці отримані знання – основне завдання навчального процесу в будь-якому навчальному закладі. Слід готувати людину, яка повинна призвичаїтися до постійних змін, мати інноваційні типи мислення та культури.

Студентський вік припадає на час фізичного розквіту особистості. Цей вік найсприятливіший для формування багатьох психічних функцій і розвитку інтелектуальних можливостей людини. Саме в студентські роки формуються ха-

раактер, світогляд молодих людей. Особливістю юнацького віку є прагнення до самостійності, що сприятливо впливає на організацію самоосвіти і самовиховання. У цей період певна частина молоді створює сім'ї, що з одного боку зумовлює появу нових побутових проблем, проте в цілому робить розпорядок дня таких студентів організованішим і раціональнішим.

Студенти є повноправними громадянами країни, можуть обирати і бути обраними в органи правління. За висновками І. Козубовської, це активізує їхню участь у молодіжних організаціях, впливає на формування політичної свідомості, вироблення політичної культури, ставлення до релігії і стимулює до самовдосконалення[1]. Вступивши до вищого навчального закладу, обравши шлях самостійного життя, молоді люди переймаються питаннями майбутнього. Це значною мірою впливає на ставлення майбутніх фахівців до здобуття нових знань.

Проблему ставлення студентів до навчальних дисциплін свого часу детально вивчав С.Солодухо. Успішність навчального процесу студентів значною мірою залежить від їх характеру – індивідуального поєднання стійких психічних особливостей людини, які формують властивий для неї тип поведінки і емоційного реагування в певних життєвих обставинах. На відміну від темпераменту, характер визначає не енергетичний аспект діяльності, а вибір тих чи інших типів для людини прийомів, способів досягнення мети, «блоків» поведінки. Проте він формується на основі темпераменту і факторів середовища. Як і темперамент, характер прямо не впливає на успішність студента у навчанні, але може створювати труднощі чи сприяти навчанню залежно від організаційних форм, методів викладання, стилю педагогічного спілкування викладача[3].

У процесі професійної підготовки майбутніх лікарів важливо враховувати їх професійні плани, які засвідчують здатність до самовдосконалення. Показниками характеру і дієвості життєвої програми особистості є система інтересів, бажань і устремлень; комплекс ділових якостей: єдність слова і діла, самостійність, ініціативність, відповідальність, працездатність, уміння доводити почату справу до кінця.

Для майбутнього медика важливим є рівень самооцінки, яка стосується фізичних можливостей, розумових здібностей, вчинків, мотивів поведінки, моральних якостей тощо. Проблематика даного питання відноситься до компетенції В. Лисовського, який, досліджуючи рівні самооцінки студентів, вивчав ставлення їх до обраної професії. За рівнем самооцінки може бути високою, середньою і низькою. З погляду адекватності (відповідності фактичним даним особистості) вона може бути неадекватно високою (завищеною), або неадекватно низькою (заниженою). Особистість із завищеною самооцінкою часто недооцінює інших людей, а із заниженою – переоцінює їх. Така невідповідність часто призводить до психологічних зривів, внутрішніх і зовнішніх конфліктів особистості[3].

Типологію сучасного студентства за ставленням до навчання, за науковою і громадською активністю та загальною культурою розробив педагог Б. Ананьєв[4]. Та хоч би до якої класифікаційної групи належав студент, за час навчання у вищому навчальному закладі він має навчитися поведінки, яка відповідає загальноприйнятим нормам і правилам моралі і права, а також виховати в собі здатність учитися. Освоїти сам процес навчання важливіше, ніж засвоїти конкретну сукупність знань. Ще важливішим є вміння само-

стійно здобувати знання, основане на творчому мисленні.

Творчість - вища форма активності і самостійної діяльності людини. Тому у процесі підготовки майбутнього фахівця-медика у вищій школі слід звертати особливу увагу на формування глибоких і міцних фахових знань, максимальне стимулювання самостійної діяльності студентів, виховання стійких творчих інтересів, цілеспрямованості творчих пошуків, наполегливості у розв'язанні творчих завдань. Усе це є необхідною передумовою виховання творчої особистості майбутнього лікаря, а надто, майбутнього науковця.

Єдність особистісного і професійного розвитку забезпечують внутрішнє середовище людини, її активність, потреба в самореалізації. Об'єктом професійного розвитку у формою реалізації творчого потенціалу особистості у професійній діяльності є її інтегральні характеристики: спрямованість, компетентність, емоційна і поведінкова гнучкість. Ці якості професіонала є психологічною основою, необхідною у всіх видах діяльності. Фундаментальною умовою розвитку інтегральних характеристик професійного лікаря є усвідомлення ним необхідності зміни, перетворення свого внутрішнього світу, прагнення самовдосконалення і підвищення рівня професійної самосвідомості[2].

Інтеграція України в світовий інформаційний простір потребує впровадження сучасних та перспективних технологій. Тому особливого значення набувають підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників, їхня здатність швидко опанувати і застосовувати в роботі передовий досвід.

Трансформація навчального процесу в технологію навчання у вищій школі дає змогу роботодавцям отримати фахівців, які адаптуються у стислі терміни і втілюють сучасні вимоги до якості освіти: знання (які визначаються освітньо-кваліфікаційними характеристиками та освітньо-професійними програмами підготовки фахівців), професійну компетентність (наявність знань із конкретних проблем), уміння (готовність належно виконувати типові завдання діяльності, передбачені галузевими стандартами), освітню компетентність (уміння здобувати знання самостійно поза навчальним закладом), автономність (здібності до самостійного незалежного вирішення питань відповідного рівня компетентності та відповідальності), соціальну адаптованість (узгодження індивідуальної поведінки із соціальними нормами трудового колективу), професійну адаптованість (збереження працездатності фахівця при впровадженні нових технологій і обладнання)[5].

Роботу з формування творчої особистості майбутнього лікаря можна здійснювати у багатьох напрямках. Зокрема, доцільно розв'язувати навчально-пізнавальні задачі, які сприяють проникненню в суть найважливіших питань майбутньої професійної діяльності. Важливими є регулярний огляд тематичних хворих, спостереження за пацієнтами в динаміці, складання студентами паралельного плану обстеження, аналіз лікарських призначень, обов'язкова безпосередня робота біля ліжка хворого, ретельне виконання запланованих практичних завдань з наступним неодноразовим повторенням з метою закріплення та формування навичок. Вагоме значення для формування творчої особистості майбутнього фахівця-медика має залучення його до науково-дослідної роботи. Також дуже важливу роль відіграє написання навчальної історії хвороби.

За висновками О. Бондаренко, навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі, а отже, розвиток особистості студента на різних курсах має певні особливості. На першому курсі відбувається адаптація колишнього абітурієнта до студентських форм колективного життя, інтенсивно включаються всі форми навчання і виховання. Другий курс є періодом напруженої навчальної діяльності студентів. Вони отримують загальну підготовку, формуються їх широкі запити і потреби. На третьому курсі починається

спеціалізація, поглиблюється інтерес до наукової роботи. На четвертому курсі студенти продовжують ознайомлюватися з різноманітними вузькими спеціальностями в медицині. У цей період звужується сфера інтересів особистості, а її становлення визначається фактором обраної чи рекомендованої спеціалізації. П'ятий та шостий курс – перспектива швидкого закінчення навчального закладу – формують чіткі практичні установки на майбутній вид діяльності. З'являються нові цінності, пов'язані з матеріальним і сімейним становищем, місцем роботи тощо.

Загалом розвиток особистості студента-медика як майбутнього спеціаліста з вищою освітою характеризується певними особливостями: зміцнюються ідейні переконання, професійна спрямованість, розвиваються необхідні здібності; удосконалюються, «професіоналізуються» психічні процеси, стани, досвід; посилюються почуття обов'язку, відповідальність за життя та здоров'я пацієнта і за успіх професійної діяльності; яскравіше проявляється індивідуальність студента; підвищуються вимоги щодо своєї майбутньої спеціальності; на основі впливу соціального і професійного досвіду на формування потрібних якостей зростають загальна зрілість і стійкість особистості студента; підвищується роль самовиховання у формуванні якостей, досвіду, необхідних йому як майбутньому спеціалісту в галузі медицини; утверджуються професійна самостійність і готовність до майбутньої практичної роботи.

Висновок

Постійне вивчення рівня розвитку і вихованості кожного студента і колективу академічної групи дає змогу ефективно вибудувати навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі з урахуванням тих змін, яких зазнає студентський колектив загалом і кожен його член зокрема, коригувати зміст і методику цього процесу.

Література

1. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи / В. Л. Ортинський. – К.: Центр учбової літератури. – 2009. – 450с.
2. Ільченко О. І. Інтегральний підхід до викладання у вищих медичних навчальних закладах / О. І. Ільченко, Т. В. Козицька, О. В. Храпай // Медична освіта. – 2012. – №3. – С. 70-72.
3. Філоненко М. М. Психологія спілкування / М. М. Філоненко. – К.: Центр учбової літератури. – 2013. – 216с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник / А. І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486с.
5. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / В. М. Нагаєв. – К.: Центр навчальної літератури. – 2007. – 232с.

Гирник Г.Е.

К проблеме формирования личности будущего врача в высшем медицинском учебном заведении

Ивано-Франковский национальный медицинский университет, г. Ивано-Франковск, Украина

E-mail: galingir@ukr.net

Резюме. Статья посвящена проблематике формирования личности будущего врача в высшем учебном заведении, что является необходимым условием успешного становления и гармоничного развития высококвалифицированного специалиста, ответственного члена общества и достойного гражданина. Современное развитие студента как особо важную составляющую целостного педагогического процесса подготовки специалиста в высшем учебном заведении. Сделан упор на том, что в педагогической деятельности студент является одновременно субъектом и объектом, и воспитания, а воспитательное воздействие эффективно лишь при условии, что студент сам будет активным участником учебно-воспитательного процесса, то есть использовать знания как средство к самосовершенствованию. Подчеркнуто, что трансформация учебного процесса в технологию обучения в высшей школе позволяет работодателям получить специалистов, которые адаптируются в сжатые сроки и воплощают современные требования к качеству образования: знания (которые определяются образовательно-квалификационными характеристиками и

образовально-професійними програмами підготовки спеціалістів), професійну компетентність (наличие знань по конкретним проблемам), уміння (готовність до виконання типових завдань), освітню компетентність (уміння здобувати знання самостійно в межах навчального закладу), автономність (спроможність до самостійного незалежного рішення питань відповідного рівня компетентності та відповідальності), соціальну адаптивність (узгодження індивідуального поведінки з соціальними нормами трудового колективу), професійну адаптивність (збереження спроможності спеціаліста при впровадженні нових технологій та обладнання). Оптимізація навчального та виховного процесу здійснюється в розробці професійних прийомів для підготовки студентів до самосовершенствования своїх знань та навичок для подальшої професійної діяльності.

Ключові слова: *формування особистості, самопідготовка та самоосвіта, навчальний процес, професійна компетентність, соціальна адаптивність.*

H. Ye. Hirnyk

Doctor's Personality Formation: Problems and Tasks of Higher Medical Educational Institutions

Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

E-mail: galingir@ukr.net

Abstract. The article is dedicated to the problems of formation of future doctor's personality at the higher educational institutions, what is essential for the successful establishment and harmonious

development of a highly qualified specialist, a responsible member of society and a good citizen. Modern psychology and pedagogical science consider student's personal formation to be a special social-psychological phenomenon and an important component of the whole educational process of training in higher education. The fact that the teaching of students is both a subject of learning and educating and is effective only if a student wishes to be an active participant in the educational process and self-improvement is outlined. The transformation of the educational process enables employers to get professionals, who adapt promptly, and implement modern requirements for quality of education: knowledge (determined by educational qualification characteristics and professional programs of specialists training), professional competence (availability of knowledge about specific problems), ability (willingness to perform common tasks based on the standards), educational competence (the ability to acquire knowledge themselves, outside the institution), autonomy (ability to self-independent solution of the problem on the appropriate level of competence and responsibility), social adaptability (coordination of individual behavior to social norms), and professional adaptability (maintaining efficiency in the implementation of new technologies and equipment). Optimizing the learning and teaching process is to develop professional techniques, to prepare students for self-improvement of the knowledge and skills for future professional activity as a factor in the educational process.

Keywords: *personality formation, self-preparation and self-education, educational process, professional competence, social adaptability.*

Надійшла 20.04.2015 року.

УДК 614.253.52

Куласць В.М.

Самостійна практична робота лікарів – інтернів

Кафедра терапії і сімейної медицини ПО (зав. каф.- проф. Глушко Л.В.)
ДВНЗ "Івано-Франківський національний медичний університет"

Резюме. У роботі розглядаються різні аспекти самостійної роботи лікарів-інтернів, що є важливою складовою частиною навчального процесу та основним методом досягнення компетентності майбутнього лікаря. Зміст самостійної роботи лікарів-інтернів над конкретним модулем визначається тематичним планом вивчення модуля, завданнями та вказівками викладача. Відповідно, основним завданням співробітників кафедри терапії і сімейної медицини ПО стає передача лікарям-інтернам навичок до постійного самонавчання.

Ключові слова: *лікар-інтерн, навчальний процес, самостійна практична робота.*

Подальша активна розбудова Національної системи охорони здоров'я на нових засадах ставить вимогу подальшого підвищення ефективності підготовки фахівців [2]. Під час практичної підготовки інтернів на післядипломному етапі слід налаштовувати майбутніх лікарів на якісне забезпечення медичної допомоги пацієнтам та їх родинам. Упродовж навчання в інтернатурі належить формувати компетентність майбутнього фахівця, вчити об'єднувати та аналізувати отримані знання з метою раціонального вирішення професійних завдань [4]. Слід прищеплювати почуття відповідальності та обов'язку до постійного підвищення професійного рівня відповідно до модернізації сучасних технологій у медицині [5].

Лікар-інтерн – це творчо мисляча особа, майбутній лікар, яку необхідно вчити не тільки канонів медицини, але й думати, як отримати нові знання та застосовувати їх під час професійної діяльності. Навчати лікаря-інтерна самому самостійно вчитися – це одне з головних завдань науково-

педагогічних працівників кафедри терапії і сімейної медицини ПО університету. Успішність самостійного навчання багато в чому залежить і від якості попереднього оволодіння ними методикою роботи над навчальними матеріалами [5]. Якщо вона у них недостатньо відпрацьована, то необхідно надавати перевагу методам, які дозволяють викладачу здійснювати безпосереднє керівництво їхньою роботою. У подальшому, в міру накопичення цього досвіду, необхідно все більше застосовувати методи, в основі яких лежить самостійна активна та творча їх робота. Особливої актуальності завдання набуває в сучасних умовах, коли об'єм необхідних знань для фахівця-медика різко та швидко збільшується, і коли неможливо робити головну ставку на засвоєння необхідної суми знань [6]. Усім важливо вміти самостійно поповнювати свої знання і не тільки, для орієнтації в стрімкому потоці інформативних змін, але й уміння їх використовувати з метою узагальнення конкретних завдань [4].

Самостійна робота лікарів-інтернів є важливою складовою частиною навчального процесу та основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у вільний від навчальних занять час [1]. Вона проводиться з метою: засвоєння навчального матеріалу, який передбачений навчальною програмою; закріплення та поглиблення знань, умінь та навичок, одержаних на всіх видах навчальних занять; виконання завдань, підготовки до подальших занять, іспиту, КРОКу-3; формування культури розумової праці, самостійності та ініціативи у пошуку і набутті нових знань. Самостійна робота лікарів-інтернів може мати місце при проведенні усіх видів навчаль-